

**UCHWAŁA NR 411/LXI/2022
RADY GMINY PRZECHLEWO**

z dnia 29 listopada 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.), art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. 2022 r., poz. 447 z późn. zm.)

uchwała się, co następuje:

- § 1.** Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2.** Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Przechlewo.
- § 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Wiceprzewodniczący Rady Gminy

Mirosław Kasperowicz

Załącznik do Uchwały Nr 411/LXI/2022
Rady Gminy Przechlewo
z dnia 29 listopada 2022 r.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2023 – 2025**

Przechlewo, 2022

Wstęp

Rodzina jest podstawową komórką społeczną oraz naturalnym środowiskiem rozwoju wszystkich jej członków. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtuje się osobowość dziecka. Rodzina oddziałuje na dziecko przekazując mu system wartości oraz tradycje. Dokonujące się zmiany społeczne i gospodarcze niosą ze sobą wiele skutków pozytywnych, ale niestety również i negatywnych, które przyczyniają się do rozpadu rodziny. Działania służb i instytucji powołanych do pracy na rzecz dobra rodziny i dziecka powinny być zintegrowane ponieważ problemy występujące w rodzinie są złożone i wymagają interdyscyplinarnej współpracy.

Choroba alkoholowa rodziców, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wypadki losowe to główne problemy dezorganizujące życie rodzin. Różnorakie formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej należy docenić i ciągle udoskonalać. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać, wspomagać aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Wsparcie rodziny powinno być wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Główną zasadą powinna być zasada pomocniczości. Działania przyniosą najlepszy efekt gdy będą odbywać się za zgodą rodziny i z jej aktywnym udziałem. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadre, winna być kompleksowa i obiektywna. System wsparcia powinien obejmować zarówno rodziny biologiczne jak i zastępcze. Gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, podstawowym celem pracy z rodziną biologiczną będzie jak najszybszy powrót do rodziny biologicznej.

Obecny czas skłania również aby pod uwagę wziąć rodziny np. z Ukrainy, które przybyły na teren gminy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium państwa, w pierwszej kolejności rodziny te potrzebują zapewnienia im podstawowych potrzeb takich jak mieszkanie, wyżywienie, wsparcie kryzysowe. W dłuższej perspektywie to nie wystarczy. Większość z nich będzie zmagająca się z objawami traumy spowodowanymi bliskim doświadczeniem wojny, lękiem o życie własne i swoich najbliższych, rozłąką z rodziną, pobytem w obcym kraju. Do tych rodzin również skierowany jest Program. Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny.

W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego, lokalnego systemu. Ważne jest, by działania i decyzje względem rodziny były podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych instytucji (pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja). Konsekwencją powyższego zapisu jest wprowadzenie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 opracowanego w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Program jest strategicznym dokumentem Gminy Przechlewo mającym na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie wykorzystując zasoby gminne.

Realizowane w ramach Programu zadania będą koncentrować się nie tylko na dziecku, ale na całej rodzinie przywracając jej zdolność do prawidłowego wypełniania ról opiekuńczych i wychowawczych.

Prezentowany program jest kontynuacją wcześniejszego Programu Wspierania Rodziny na lata 2020-2022 i zakłada kontynuację działań profilaktycznych na rzecz rodziny poprzez doskonalenie metod pracy z rodziną oraz wprowadzanie nowych form pomocy rodzinie w zależności od potrzeb. Doświadczenie wynikające z realizacji poprzednich programów utwierdza w przekonaniu, że podstawowe założenia gminnego systemu wsparcia rodzin są wciąż aktualne i zasadne.

Obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego.

Do głównych zadań gminy należy:

1. opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego,

4. finansowanie: kosztów szkoleń dla rodzin wspierających, podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ponoszonych przez rodziny wspierające.

Podstawy prawne Programu

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej;
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zmianami);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zmianami);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2021 poz. 1119 ze zmianami);
- Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (tj. Dz. U. z 2020, poz. 1359);
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 2050 ze zmianami);
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zmianami).

Diagnoza społeczna

W Gminie Przechlewo na dzień 31 grudnia 2021 roku mieszkało 6218 osób. W 2021 r.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przechlewie objął szeroko rozumianym wsparciem z systemu pomocy społecznej 259 rodzin, w tym 108 rodzin z dziećmi. Pośród nich było 29 rodzin wielodzietnych i 40 rodzin niepełnych. Najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej była niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezrobocie.

Rodzinom przyznano pomoc w szczególności z powodu:

- niepełnosprawności 53 rodziny,
- bezrobocia 40 rodzin,
- z ochrony macierzyństwa 35 rodzin,
- z długotrwałej choroby 20 rodzin,
- z ochrony wielodzietności 19 rodzin,
- z bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych 17 rodzin,
- z powodu alkoholizmu 5 rodzin.

W ubiegłym roku 12 rodzin objęto wsparciem asystenta rodziny z tego 5 rodzin zobowiązanych jest poprzez postanowienie Sądu o współpracy z asystentem. W rodzinach wychowuje się 28 dzieci.

W roku 2021 w pieczy zastępczej umieszczonych było 3 dzieci, w tym 2 w rodzinach zastępczych i 1 dziecko w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Niepełnosprawność, długotrwała choroba i bezrobocie są głównym czynnikiem sprawczym niskich dochodów. Niesie to za sobą nie tylko niedostatek, ale też i negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny. Prowadzi często do zachowań dewiacyjnych w rodzinie, utrzymania nałogów, marginalizacji, obniżenia poziomu potrzeb bytowych i całokształtu bytowania. W konsekwencji generuje występowanie patologii społecznej oraz nieradzenie sobie w wypełnianiu ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych. W rodzinach takich często występuje alkoholizm, złe warunki socjalno-bytowe, problemy w zakresie opieki nad dziećmi. Złe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak odpowiedniego specjalistycznego wsparcia dla takich rodzin powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością odebrania dzieci ze środowiska naturalnego i umieszczenia ich w pieczy zastępczej.

Ponadto, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przechlewie wspierał rodziny w formie wypłat świadczeń wychowawczych, świadczeń rodzinnych z dodatkami, świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Są to świadczenia przyznane z budżetu państwa. W roku 2021 ze świadczenia wychowawczego tzw. 500 + skorzystały 652 rodziny, z zasiłków rodzinnych z dodatkami skorzystało 468 rodzin a ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego skorzystało 25 rodzin.

Na terenie Gminy Przechlewo w roku 2021 prowadzono 17 postępowań w postaci nadzoru kuratora, w tym 11 dot. wykonywania władzy rodzicielskiej oraz kurator sądowy sprawował nadzór w postępowaniu wykonawczym wobec 6 nieletnich (dane uzyskane od Zespołu Kuratorskiego przy Sądzie Rejonowym w Człuchowie).

Zespół Interdyscyplinarny w 2021 r. prowadził procedurę Niebieskiej Karty w 31 rodzinach, w których wychowywane jest 6 dzieci.

W 2021 r. Policja dokonała 113 interwencji domowych z tego 14 dotyczyło prowadzonej procedury Niebieskiej Karty. Wobec 3 sprawców zgłoszono wnioski do prokuratury z art. 207 k.k. (znęcanie się fizyczne i psychiczne nad osobą najbliższą).

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w roku 2021 z poradnictwa prawnego, psychologicznego i terapeutycznego Punkcie Konsultacyjnym skorzystało 419 osób, z tego 186 osób z problemem alkoholowym. Odbyły się 94 spotkania w ramach Grup Roboczych ZI i 4 spotkania członków Zespołu Interdyscyplinarnego w tym 1 połączone ze szkoleniem.

Na terenie gminy funkcjonują 2 publiczne szkoły podstawowe. W 2021 r. do Szkoły Podstawowej w Przechlewie uczęszczało 373 dzieci, do punktu przedszkolnego przy Szkole Podstawowej uczęszczało 26 podopiecznych. Do Szkoły Podstawowej w Sąpolnie uczęszczało łącznie 156 uczniów, w tym do Szkoły Podstawowej 131 uczniów, a w oddziale przedszkolnym przebywało 25 wychowanków.

Szkoła Podstawowa w Przechlewie prowadzi stołówkę szkolną, w której dożywiano w 2021 roku 332 dzieci, w tym za 75 dzieci posiłki opłacał GOPS. Dożywianie objęło również dzieci i młodzież ze Szkoły Podstawowej w Sąpolnie.

Na terenie gminy funkcjonuje przedszkole, do którego uczęszczało 125 dzieci.

Do Gminnego Żłobka w Przechlewie uczęszczało 64 dzieci, natomiast w Żłobku „Elemeledudki” prowadzono zajęcia dla 14 dzieci.

W ramach udzielania wsparcia w placówkach oświatowych zatrudniony jest pedagog, psycholog i logopeda.

Diagnozowanie zasobów pozwala na wskazanie form pomocy niezbędnych dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Znajomość potencjału i dostępność usług daje możliwość formułowania celów i zadań, które mogą stanowić spójny system działania na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo wychowawczych.

Założenia programu

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem przewidzianym do realizacji na lata 2023 – 2025 w Gminie Przechlewo.

Głównym założeniem Programu jest stworzenie wielopłaszczyznowego wsparcia rodziny poprzez działania mające służyć:

- wspieraniu potencjału rozwojowego rodziny biologicznej na wczesnym etapie jej funkcjonowania,
- wzmocnieniu systemu gwarantującego prawidłowy proces wychowawczy oraz ochrony dzieci przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem,
- poprawie sytuacji dziecka w środowisku szkolnym poprzez wzbogacanie oferty edukacyjnej oraz wspieranie uczniów wymagających pomocy,
- zwiększeniu poziomu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i rodziny poprzez prowadzenie stosownych działań profilaktyczno - edukacyjno- wychowawczych w środowisku,
- zapobieganiu powstawania sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz skuteczne reagowanie w sytuacjach już zaistniałych poprzez udzielanie wielopłaszczyznowego wsparcia.

Zasadą nadrzędną Programu jest ścisła współpraca podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin, co gwarantuje skuteczność podejmowanych działań. Zakłada się, że skuteczność działań w zakresie przeciwdziałania dysfunkcji rodziny będzie osiągnięta w szczególności poprzez wczesne podejmowanie działań profilaktycznych przed wystąpieniem problemu oraz pracę z dziećmi oraz ich rodzicami w ich środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym.

Celem działań jest zapobieganie powstawania sytuacji mających niekorzystny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny, wsparcie jej w zakresie występujących nieprawidłowości, zabezpieczenie potrzeb, wpływanie na poprawę trybu i jakości życia, pomoc we wzmocnieniu jej wydolności opiekuńczo-wychowawczej oraz w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka.

Cele główne i szczegółowe Programu:

CEL GŁÓWNY: Celem głównym Programu jest rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w Gminie Przechlewo, sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Celami szczegółowymi Programu są:

1. zapewnienie rodzinom poczucia bezpieczeństwa socjalnego oraz stabilizacji bytowej,
2. wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze,
3. podnoszenie jakości i efektywności usług na rzecz wspierania rodziny,
4. zapewnienie pobytu w pieczy zastępczej, objęcie opieką dziecka poza rodziną biologiczną.

Adresaci Programu

Adresatami Programu są w szczególności:

- rodziny żyjące w ubóstwie, w tym dotknięte bezrobociem,
- rodziny, w tym niewydolne wychowawczo, niezaradne życiowo,
- rodziny dotknięte przemocą,
- dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym,
- rodziny z problemem długotrwałej choroby i niepełnosprawności
- rodziny, które przybyły z Ukrainy na teren Gminy Przechlewo w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Odbiorcami Programu są również przedstawiciele instytucji i służb zaangażowanych w realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej. Jego realizacja polegać będzie na zasadach współdziałania w koalicji z partnerami środowiska lokalnego, tj. instytucjami państwowymi, samorządowymi, służbą zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które specjalizują się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny. Dzięki wspólnie podejmowanym działaniom dopracowane zostaną odpowiednie warunki i możliwości do wszechstronnej i skutecznej pomocy rodzinie i zostanie zbudowana platforma wymiany doświadczeń i dobrych praktyk.

Realizatorzy Programu

- Urząd Gminy w Przechlewie,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przechlewie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki oświatowe,
- organizacje pozarządowe.

Partnerzy uczestniczący w realizacji Programu:

- Komisariat Policji w Przechlewie,

- Sąd Rodzinny i Nieletnich w Człuchowie,
- Kuratorzy Sądowi,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Człuchowie,
- Poradnia psychologiczno – pedagogiczna w Człuchowie,
- placówki służby zdrowia,
- Gminna Biblioteka i Centrum Kultury w Przechlewie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Przechlewie,
- Klub SENIOR + w Przechlewie.

Przewidywane rezultaty Programu

Realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 dla Gminy Przechlewo ma na celu uświadomienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, że ich sytuacja nie musi być trwała. W wyniku przeprowadzonych działań przewidywane jest osiągnięcie następujących rezultatów:

- polepszenie sytuacji dziecka i rodziny,
- wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego,
- ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego,
- zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka;
- wzrost świadomości społeczeństwa na temat prawidłowego funkcjonowania rodziny i poprawnych relacji rodzinnych,
- umożliwienie dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej powrotu do rodziny naturalnej poprzez przywrócenie jej prawidłowych funkcji,
- rozwój efektywnej współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami realizujących program wspierania rodziny.

Źródła finansowania Programu

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 dla Gminy Przechlewo odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Przechlewo a także dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł. Środki finansowe na realizację poszczególnych działań będą uwzględniane cyklicznie w rocznych planach finansowych.

Monitoring i ewaluacja

Program będzie koordynowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przechlewie. W ramach jego realizacji będą gromadzone informacje, które pozwolą na ocenę postępów, wskażą dalsze potrzeby i zrekonstruują działania, które mają dać informację zwrotną, pozwalającą na określenie i wprowadzenie dodatkowych zmian w programie.

Monitoring pozwoli na analizę i ocenę zebranych informacji i planowanie dalszych działań oraz doskonalenie dotychczas ustalonych.

W terminie do dnia 31 marca każdego roku przedstawiane będzie Radzie Gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

Podsumowanie

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem otwartym i długofalowym. Będzie podlegał ewaluacji w zależności od występujących potrzeb rozpoznawanych i ustalanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025 dla Gminy Przechlewo zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin z dziećmi. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, a samej rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Tylko w takich okolicznościach można zwiększyć jej szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności. Program wpisuje się w Gminną Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Przechlewo na lata 2021 – 2030.

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.) nałożono na Gminę opracowanie i realizację 3 -letniego gminnego programu wspierania rodziny. Gminny Program Wspierania Rodziny adresowany jest do rodzin nie radzących sobie z wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a także do rodzin, które wyrażają wolę współpracy na rzecz odzyskania opieki nad dziećmi objętymi instytucjonalną lub rodzinną pieczą zastępczą. Cele jakie stawia przed sobą Program ukierunkowane są przede wszystkim na zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej, aktywizowanie rodzin do podejmowania działań wzmacniających prawidłowe wypełnianie funkcji rodzicielskich, niwelowanie deficytów osłabiających funkcjonowanie rodziny, a także tworzenie warunków pozwalających na powrót dzieci objętych pieczą pod opiekę rodziców. Cele szczegółowe nastawione są na wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (m.in. dostarczanie wiedzy i rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, pracę z rodziną w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną naturalną), podnoszenie kompetencji i umiejętności wychowawczych i opiekuńczych rodziców, które umożliwiają wychowywanie dzieci w rodzinie naturalnej (bieżące wsparcie asystenta rodziny - systematyczna praca z rodzinami z problemem bezradności, poradnictwo), poprawę funkcjonowania rodzin w sferze socjalno-bytowej.

Aby skutecznie zapobiegać dysfunkcji rodziny koniecznością jest zaangażowanie wszystkich instytucji, które wspierają rodzinę.

Z uwagi na powyższe podjęcie uchwały jest uzasadnione.